

Отримано: 23 лютого 2018 р.

Прорецензовано: 28 лютого 2018 р.

Прийнято до друку: 03 березня 2018 р.

e-mail: annastrokovych@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2018-8(36)-44-47

Строкович Г. В. Перспективи удосконалення логістичних бізнес-процесів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2018. № 8(36). С. 44–47.

УДК: 338.242.2

JEL-класифікація: L8

Строкович Ганна Віталіївна,*доктор економічних наук, доцент, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця***ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ**

У науковій праці наведено аналіз обсягу глобального ринку логістичних послуг, індексу ефективності логістики України, визначено наявні проблеми діяльності логістичних підприємств. Представлено класифікацію провайдерів логістичних послуг, проаналізовано ринок контрактної логістики за рівнем доходу. Визначено перспективи вдосконалення логістичних бізнес-процесів і напрями їх реалізації.

Ключові слова: ринок, індекс ефективності логістики, вдосконалення, бізнес-процес.

Строкович Анна Витальевна,*доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры государственного управления, публичного администрирования и региональной экономики Харьковского национального экономического университета им. С. Кузнеця***ПЕРСПЕКТИВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКИХ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ**

В научной работе приведен анализ объема глобального рынка логистических услуг, индекса эффективности логистики Украины, определены существующие проблемы деятельности логистических предприятий. Представлена классификация провайдеров логистических услуг, проанализирован рынок контрактной логистики по уровню дохода. Определены перспективы совершенствования логистических бизнес-процессов и направления их реализации.

Ключевые слова: рынок, индекс эффективности логистики, усовершенствование бизнес-процесс.

Hanna Strokovich,*Doctor of Economics, Associate Professor, Professor Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic***PROSPECTS FOR IMPROVING LOGISTICS BUSINESS PROCESSES**

The article deals with the analysis of the global logistics market size, logistics performance index of Ukraine. The authors identify the existing problems of logistics enterprises, classify the logistics providers, analyse the contract logistics market in terms of income. The prospects for improving logistics business processes and their implementation are defined.

Key words: market, logistics performance index, business process improvement.

Постановка проблеми. Як свідчать закордонні дослідження [6] у найближчій перспективі суттєво зростуть обсяги міжнародних торговельних потоків, що обумовлюється актуальним станом наявної кон'юнктури на більшості ринків. Особливо це стосується країн Тихоокеанського та Північно-американського регіонів у межах виконання договорів послуг, Азіатсько-Тихоокеанського регіону завдяки активізації внутрішньорегіональній торгівлі на фоні зростання ВВП країн цього регіону [6].

Крім того, значно зросте рівень використання логістичних послуг на виробництві, у роздрібній торгівлі, на транспорті, урядом, у процесі надання комунальних послуг, під час здійснення охорони здоров'я, застосування ЗМІ та під час здійснення розважальних заходів, наданні телекомунікаційних, банківських і фінансових послуг, використанні інформаційних технологій. Усе це свідчить про зростання потенційних обсягів логістичного ринку в усьому світі, яке не представляється можливим без удосконалення наявних логістичних бізнес-процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вдосконалення логістичних бізнес-процесів розглянуто в численних публікаціях закордонних і вітчизняних учених, серед яких І. В. Гой [5], І. В. Бабій [5], С. В. Знахур [3], Л. М. Малярець [2], Г. Л. Матвієнко-Біляєва [2], С. В. Мінухін [3], В. С. Пономаренко [3], Г. Р. Руденко [4], Н. М. Тюріна [5] та інші. Віддаючи належне науковим здобуткам провідних учених щодо визначеної проблематики, слід зауважити, що доцільним представляється врахування актуальних і перспективних тенденцій удосконалення логістичних бізнес-процесів, тому доцільним є їхнє дослідження.

Мета статті полягає у визначенні напрямів удосконалення логістичних бізнес-процесів у перспективі.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення логістичних бізнес-процесів здійснюють на вимогу як безпосередньо ринку логістичних послуг, так і ринків їх техніко-технологічного та інформаційного забезпечення, які є підґрунтям задоволення відповідних проблем на якісно іншому рівні.

Н. М. Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій, узагальнюючи думки провідних фахівців, виділили такі тенденції розвитку міжнародного ринку логістичних послуг:

- посилення позицій підприємств, що володіють розвинутими логістичними мережами;
- активізація розвитку аутсорсингу логістики;
- зростання регіоналізації логістичних мереж;
- скорочення логістичного ланцюга й оптимізація логістичних витрат;
- зменшення життєвого циклу продукту та поява підходів до дистрибуції;
- зростання ролі інновацій у логістичних бізнес-процесах;
- підвищення транспортних витрат завдяки зростанню цін на паливо, тарифів, збільшенню частоти перевезень [5].

Важливим для визначення напрямків удосконалення логістичних бізнес-процесів є оцінка індексу ефективності логістики (LPI), яка здійснюється на основі ранжування країн за шістьма аспектами торгівлі, таких як ефективність митниці, якість інфраструктури, простота організації постачання, можливість відстеження, своєчасність відвантаження товарів, що вважаються найважливішими для розвитку країн [7]. Результати рейтингу формуються на основі узагальнення результатів опитування фахівців з логістики певних країн.

Компоненти, які аналізують у LPI, було обрано на основі проведення сучасних теоретичних та емпіричних досліджень, також з узагальненням практичного досвіду фахівців із логістики, які безпосередньо займаються міжнародними перевезеннями вантажів. До них належать:

- ефективність митного оформлення та прикордонного контролю («митниця»);
- якість торгової і транспортної інфраструктури («інфраструктура»);
- простота організації постачання за конкурентною ціною («простота організації постачання»);
- компетентність і якість логістичних послуг – експедування, пересилання і митне оформлення («якість логістичних послуг»);
- можливість відстежувати і контролювати переміщення вантажів («відстеження»);
- частота поставок, які досягають одержувача в заплановані або очікувані терміни доставки («своєчасність») [7].

Оцінку за кожним параметром здійснюють за п'ятибальною шкалою. LPI використовує стандартні статистичні методи для обробки даних і їх трансформацію в єдиний показник, який можна використовувати для здійснення міждержавних зіставлень. У таблиці 1 представлено динаміку індексу ефективності логістики в Україні протягом 2007–2016 рр.

Таблиця 1

Динаміка індексу ефективності логістики в Україні [7]

Період	LPI рейтинг	LPI оцінка	Митниця	Інфра-структура	Простота організації постачання	Якість логістичних послуг	Відстеження	Своєчасність
2007	73	2.55	2.22	2.35	2.53	2.41	2.53	3.31
2010	102	2.57	2.02	2.44	2.79	2.59	2.49	3.06
2012	66	2.85	2.41	2.69	2.72	2.85	3.15	3.31
2014	61	2.98	2.69	2.65	2.95	2.84	3.20	3.51
2016	80	2.74	2.30	2.49	2.59	2.55	2.96	3.51

Як свідчать дані, представлені в таблиці 1, Україна мала найкращі результати у сфері ефективності логістики у 2014 р. та посідала 61 місце у відповідному рейтингу, але у 2016 р. її позиція значно погіршилася (80 місце) [7]. Найбільш проблематичними параметрами є митниця, що обумовлюється недосконалістю законодавства, непрозорістю здійснення певних процедур і затримкою відшкодування податків; інфраструктура, яка характеризується недостатнім рівнем техніко-технологічного забезпечення, низькою якістю дорожнього покриття недостатнім рівнем ефективності організації складського господарства; простота організації постачання, що обумовлюється невиконанням послуги у будь-який час, у як вимога коротші строки, відсутністю певних додаткових послуг; якість логістичних послуг, що обумовлюється низькою швидкістю перетину кордону, підготовку не всієї супровідної документації, відсутністю надання послуг із охорони, страхування та розмитнення вантажу в повному обсязі.

Протягом вказаного періоду аналізу лідером рейтингу є Німеччина, яка посідала перше місце у 2010, 2014, 2016 рр., а в інші періоди входила в п'ятірку лідерів, тому доцільним є використання досвіду цієї

країни у визначенні напрямів удосконалення логістичних бізнес-процесів. Питома вага вітчизняного логістичного ринку в теперішній час становить біля 1% (0,92% – 2015 р., 0,89 – 2016 р.) [1].

Водночас глобальний логістичний ринок буде розширюватися: від 8,1 трлн доларів США у 2015 році до 15,5 трлн дол. у 2023 р., реєструючи середньорічний темп зростання до 7,5% із 2015 до 2024 рр. За обсягом ринок, як очікується зростатиме на 6% на рік із 2016 по 2024 рр.

Згідно із чинною міжнародною класифікацією існують види провайдерів логістичних послуг (таблиця 2).

Таблиця 2

Класифікація провайдерів логістичних послуг [5]

Позначення виду логістичних послуг	Назва виду логістичних послуг	Характеристика
1PL	First Party Logistics	Автономна логістика, всі операції виконує сам власник вантажу.
2PL	Second Party Logistics	Надання традиційних послуг із транспортування та управління складськими приміщеннями.
3PL	Third Party Logistics	Розширення стандартного переліку послуг нестандартними (складування, перевантаження, обробка вантажів, додаткові послуги зі значною доданою вартістю), використання субпідрядників. Усі послуги надаються як окремо, так і в комплексі.
4PL	Fourth Party Logistics	Інтеграція всіх компаній, залучених в ланцюг поставок.
5PL	Fifth Party Logistics	Управління всіма компонентами, що утворюють єдиний ланцюг постачання вантажів, за допомогою електронних засобів інформації.

На сьогодні найбільш поширеними є 3PL оператори, які надають розширений стандартний перелік послуг та пропонують комплексні функціональні рішення. Активно розвивається четвертий і п'ятий рівні провайдерів логістичних послуг, зокрема й в Україні.

Із 1994 року Armstrong & Associates здійснює оцінку розміру 3PL ринку контрактної логістики та його сегментів. Інформацію за 2016 рік наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Ринок контрактної логістики [9]

3PL Segment	Валова виручка/оборот (US\$ млрд)
Договори перевезення	14.2
Управління внутрішніми перевезеннями	61.8
Управління міжнародними перевезеннями	48.5
Додана вартість від зберігання і розподілу	39.1
Договори програмного забезпечення/систем	3.2
Всього	166.8

Аналіз таблиці 3 свідчить, що за 2016 р. найбільший дохід одержували логістичні підприємства від внутрішніх перевезень, наступним джерелом доходу є міжнародні перевезення, а потім уже надходження від зберігання та розподілу, тому доцільним є вдосконалення логістичних бізнес-процесів саме за цими напрямками.

Як свідчать результати здійсненого глобального аналізу промисловості [8], одним із напрямів удосконалення логістичних бізнес-процесів є застосування логістичних роботів, які є підґрунтям підвищення ефективності здійснення логістичних операцій. Використання роботів у логістичній мережі є перспективною ефективною альтернативою звичайним процедурам здійснення логістичних бізнес-процесів, які можуть виконувати бізнес-процеси з транспортування, переміщення, обліку товару та керуватися з єдиного управлінського центру. Результатом використання логістичних роботів буде спрощення виконання всіх видів логістичних бізнес-процесів у великих приміщеннях, таких як аеропорти, водні та залізничні порти, великі логістичні центри й автомобільні 3PL, 4PL, 5PL видів. Крім того, це сприятиме мінімізації часу виконання логістичних бізнес-процесів, запобіганню крадіжкам при їх здійсненні та більш точному плануванні термінів поставки товару й підготовки всіх супроводжуючих документів.

Згідно із досвідом країн, які займають провідні позиції на логістичному ринку, найперспективнішим напрямом подальшого розвитку є автоматизація наскрізних логістичних процесів. Метою якої є зниження витрат і одержання певних конкурентних переваг підприємствами.

Світовий ринок логістичних роботів структурується за критеріями базових функцій, які виконуються логістичними роботами, їх комплектацією, вартістю необхідного програмного забезпечення та його функціональністю, можливістю його подальшого вдосконалення, вартістю обслуговування облад-

нання, термінами експлуатації тощо. Фактично ринок поділяють на складові апаратного і програмного забезпечення, які надалі можуть сегментуватися залежно від обраних критеріїв.

Для того, щоб автоматизація наскрізних логістичних процесів була ефективною, спочатку слід визначити перелік послуг, які надалі буде надавати логістичне підприємство, здійснити аудит наявних логістичних бізнес-процесів та їх відповідність вимогам підприємства та потенційних споживачів, якщо доцільно, внести необхідні зміни у структуру та проаналізувати ринки апаратного і програмного забезпечення за відповідними критеріями та прийняти управлінське рішення з їх придбання.

Напрямами автоматизації наскрізних логістичних процесів є:

комплексне застосування провідного інноваційного техніко-технологічного забезпечення протягом усього життєвого циклу підприємства та можливість його оновлення в разі виникнення потреби;

визначення ключових показників ефективності логістичних бізнес-процесів підприємства та можливість їх моніторингу на одній панелі;

ідентифікація причин і наслідків можливих відхилень характеристик логістичних бізнес-процесів підприємства, можливість здійснення корегуючи дій;

максимальне використання готових рішень з інтеграції;

створення, забезпечення, функціонування та візуалізація логістичних бізнес-процесів підприємства.

Висновки. Отже, аналіз обсягу глобального ринку логістичних послуг свідчить про його значний потенціал, який буде щорічно зростати на 6% на рік. Водночас індекс ефективності логістики в Україні значно погіршився протягом останніх років. Тому для покращення ситуації, що склалася у теперішній час та з метою успішної інтеграції в глобальний економічний простір вітчизняним провайдером логістичних послуг є доцільною реалізація інноваційних проєктів, націлених на поступову автоматизацію наскрізних логістичних процесів завдяки застосуванню логістичних роботів, що сприятиме значному покращенню рівня задоволеності потенційних споживачів, зменшенню фінансових і часових витрат.

Література:

1. Анализ рынка логистических услуг Украины. Тренды, сложности и возможности. URL: <https://trademaster.ua/articles/312595> (дата звернення: 24.08.2018).
2. Малярець Л. М. Формалізація задач контролінгу логістичної діяльності підприємства: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ. 2010. 227 с.
3. Пономаренко В. С. Теорія та практика моделювання бізнес-процесів : монографія. Х. : Вид. ХНЕУ. 2013. 244 с.
4. Руденко Г.Р. Аналіз ринку логістичних послуг в Україні. *Бізнес Інформ*. 2011. № 8(403). С. 63–65.
5. Тюріна Н. М., Гой І. В., Бабій І. В. Логістика [Текст]: Навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури». 2015. 392 с.
6. Logistics Market: Snapshot. URL: <https://www.transparencymarketresearch.com/logistics-market.html> – Назва з екрана.
7. Logistics Performance Index (LPI) Report: The Gap Persists / World bank. URL: <https://lpi.worldbank.org/international> (Last accessed: 16.01.2018).
8. Logistics Robots Market – Global Industry Analysis, Size, Share, Growth, Trends and Forecast 2016 – 2024. URL: <https://www.transparencymarketresearch.com/logistics-market.html> (Last accessed: 16.01.2018).
9. U.S. 3PL Market Size Estimates. URL: <http://www.3plogistics.com/3pl-market-info-resources/3pl-market-information/us-3pl-market-size-estimates/> (Last accessed: 16.01.2018).